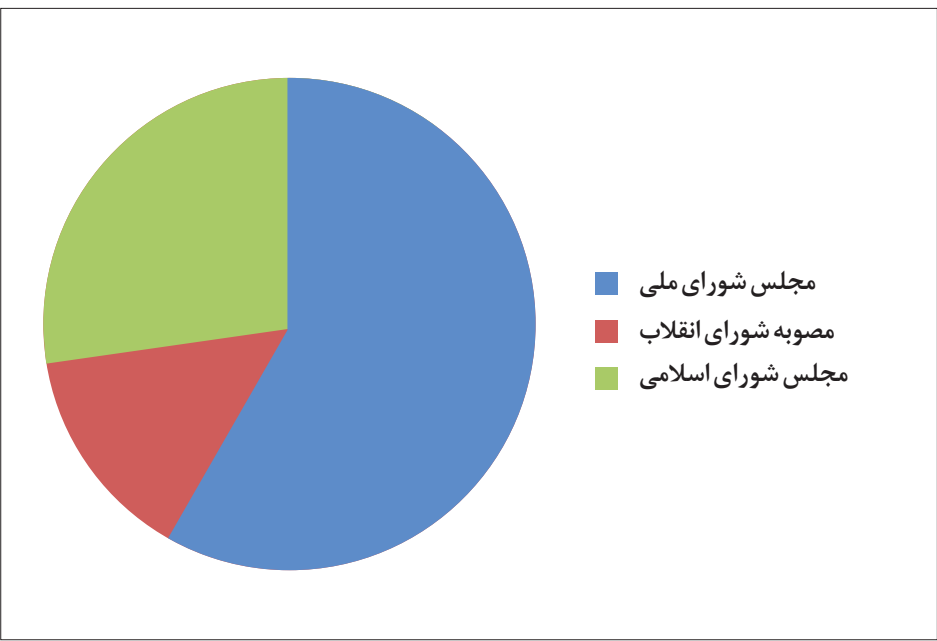

قانونگذاری شلخته

موازی کاری و تورم قوانین بلای جان نظام حقوقی کشور شده است

قانونگذاری در ایران سابقه قریب ۱۱۴ ساله دارد که در این فاصله زمانی تعداد ۱۰ هزار و ۷۴ قانون تا پایان اجلاسیه سوم دوره دهم مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است که از این میان ۵ هزار و ۵۸۵ قانون را مجلس شورای ملی، هزار و ۵۲۵ شورای انقلاب و ۲ هزار و ۹۶۴ قانون را مجلس شورای اسلامی به تصویب رسانده است.

این تراکم در قانونگذاری تنها به طرح‌ها و لوایح مصوب منتهی نمی‌شود، بلکه بسیاری از این طرح‌ها و لوایح در نهایت به بایگانی منتهی می‌شوند. لازم به ذکر است تا پایان اجلاسیه سوم (۹۸/۳/۷) در مجلس دهم لوایح و طرح‌های تقدیمی به مجلس به ۵۷۵ مورد رسیده که ماهانه حدود ۱۶ طرح یا لایحه مورد بررسی قرار گرفته است. دوره دهم مجلس شورای اسلامی از ۸ خرداد ۱۳۹۵ رسماً آغاز شد. نمایندگان این دوره در انتخابات دهمین دوره مجلس شورای اسلامی که در ۱۷ اسفند ۱۳۹۴ و ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۵ برگزار شد، نیز انتخاب شدند. مجلس دهم ۲۰۰ قانون تصویب کرد که بیشتر آن لوایح دولت بود.

هنوز چند ماهی از آغاز به کار مجلس دهم نگذشته بود که موضوع حقوق‌های غیرمتعارف یا به تعبیر رایج حقوق‌های نجومی، بر فضای سیاسی کشور سایه انداخت. در این فضا، برخی نمایندگان طرح شفافیت دریاقتی مدیران کشوری را به صحن بهارستان می‌آوردند؛ طرحی که البته با روی خوش نمایندگان مواجه نمی‌شود.

کمی بعد مجلسی‌ها در اصلاحیه‌ای به یکی از مواد قانون برنامه ششم توسعه؛ سقف حقوق مدیران را ۲۴ میلیون تومان تعیین و دولت را مکلف به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا تا پایان سال ۹۶ کردند؛ گامی برای جلوگیری از تداوم حقوق‌های نجومی؛ گرچه راه‌اندازی این سایت تا سال ۹۸ طول کشید.

بهمن سال ۹۶ هم لایحه بودجه سال بعد روی میز مجلسی‌ها بود. نمایندگان به دلیل سیاست‌های دولت در حوزه هدفمندی یارانه‌ها کلیات بودجه ۹۷ را رد می‌کنند؛ اقدامی بی‌سابقه در واکنش به نبود شفافیت در سند دخل و خرج کشور. همه این اتفاق‌ها هم در نبود یک نظم منسجم قانونگذاری بین دولت و مجلس رخ می‌داد.

از سوی دیگر تراکم و انباشت قوانین نتیجه فرآیند معیوب بررسی و تصویب لوایح و قوانین در مجلس شورای اسلامی است که معاونت

قوانین برای اصلاح این رویه نقش ویژه‌ای بر عهده دارد و در برخی موارد نیز با تغییر آیین‌نامه داخلی مجلس این مسئله حل‌شدنی است. فی‌المثل طبق ماده ۹۱ آیین‌نامه داخلی مجلس هر طرح تنها با ۱۵ امضا به صحن علنی می‌رسد که همین مسئله مجلس را در هر دوره با انبوهی از طرح‌ها و پروم‌ها می‌کند که با وجود اتلاف وقت و انرژی از نمایندگان، صحن علنی، کمیسیون‌ها، مرکز پژوهش‌ها و... نهایتاً بایگانی می‌شوند.

گزارش اجلاسیه سوم معاونت قوانین مجلس در دوره دهم نشان می‌دهد که در طول سه سال اولیه مجلس ۳۸۳ طرح در مقابل ۱۹۲ لایحه تقدیم شده است که از آن موارد ترتیب خاصی دیگری معین شده است، دو شوری خواهد بود و فاصله دو شور حداقل باید پنج روز باشد.

طرح‌ها و لوایح یا به صورت عادی در دستور کار مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه فوریتی، پس از تصویب فوریت بالا فاصله در همان مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه

فوری، پس از تصویب فوریت بالا فاصله در همان مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه فوریتی، پس از تصویب فوریت بالا فاصله در همان مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه

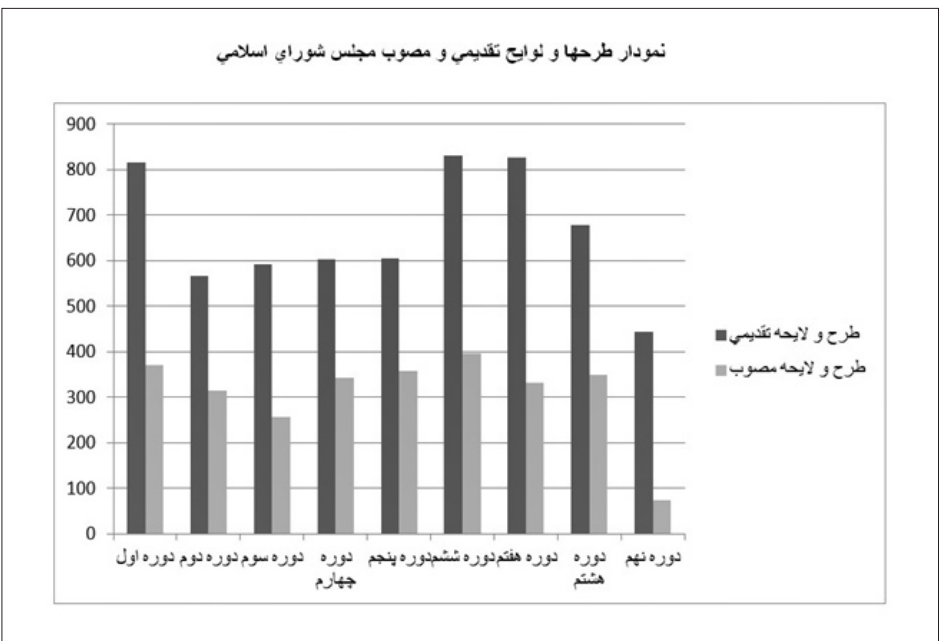
فوری، پس از تصویب فوریت بالا فاصله در همان مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه فوریتی، پس از تصویب فوریت بالا فاصله در همان مجلس قرار می‌گیرند که طرح‌ها و لوایح سه

گزارشگر اسبق شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در امور فلسطین و استاد دانشگاه پرینستون با اشاره به اعتراضات گسترده که در پی نژادپرستی پلیس امریکا در سراسر این کشور در بیابانه‌ای هشداد داد که مردم ایران به صورت خاص متأثر از بی توجهی امریکا به حقوق بشر بنیادین هستند. اعتراضات گسترده که در پی نژادپرستی پلیس امریکا در سراسر این

کشور به راه افتاد، جرقه‌ای برای آغاز اعتراضات گسترده در شهرهای امریکا و سراسر جهان بود؛ چراکه امریکا مدعی حقوق بشر است، اما در واقعیت در بسیاری از زمینه‌ها به ویژه در زمینه نژادپرستی قصور ورزیده است.

■ رواج وحشیگری پلیس علیه رنگین پوستان
عده‌ای از حقوق‌دانان دانشگاه لس‌آنجلس هم در بیابانه‌ای اعلام کردند که این نوع از وحشیگری پلیس بیانگر نحوه آموزش و تعلیم نیروهای پلیس در امریکاست، بنابراین نیاز به یک تغییر اساسی را نشان می‌دهد.
هنوز مشخص نیست که آیا اعتراضات در خیابان‌ها که شامل درصد بالایی از افراد غیرآفریقایی- امریکایی و غیراقلیت بوده است، نیروی کافی برای غلبه بر این میزان از اقدامات پلیس و تغییر نحوه برخورد قضایی با اقلیت‌ها در ایالات متحده را داشته است یا خیر؟
گزارشگر اسبق شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در امور فلسطین و استاد دانشگاه پرینستون در این زمینه به شبکه خبری سی‌ان‌ان گفت: اجازه دهید به دو وجه از این اتفاق در رابطه با نژادپرستی تأکید

گزارشگر اسبق شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در امور فلسطین و استاد دانشگاه پرینستون در این زمینه به شبکه خبری سی‌ان‌ان گفت: اجازه دهید به دو وجه از این اتفاق در رابطه با نژادپرستی تأکید

همزمان نایب‌رئیس اول مجلس (آقای ابوترابی) شکل گرفت و از تابستان ۱۳۹۱ با تصمیم هیئت‌رئیس‌ه مجلس به‌صورت مستقل اداره می‌شود.

چنانچه بیان شد بیش از ۱۰ هزار قانون در کشور تصویب شده است که به‌وسیله قوانین بعدی مکرراً مورد تغییر و اصلاح واقع شده که دستیابی مطمئن و آسان به احکام و مقررات معتبر را برای مجریان، قضات و شهروندان بسیار دشوار کرده است. در نتیجه امکان دسترسی سریع و آسان به احکام قانونی، ایجاد قوانین جامع، رفع نقص و ابهام موجود در قوانین از عمده‌ترین اهداف تنقیح قوانین است. معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی مسئولیت انجام امور تخصصی و کارشناسی مجلس در حوزه تقنین را بر عهده دارد. فرآیند قانونگذاری در مجلس شورای اسلامی با تقدیم طرح‌ها و لوایح در صحن علنی مجلس آغاز و با انتشار قوانین ابلاغی به دولت در روزنامه رسمی خاتمه می‌یابد. سلسله اقداماتی که در این فرآیند وجود دارد، بین سه اداره کل تدوین قوانین، کمیسیون‌ها، صحن و مشاوران و اسناد و تنقیح قوانین تقسیم می‌گردد.

گزارش‌های معاونت قوانین نشان می‌دهد که فرآیند بررسی طرح‌ها و لوایح در مجلس شورای اسلامی کمتر حالت فوریت می‌یابد و اکثراً با طی حالت عادی و با گذر زمان طولانی و رفت‌وبرگشت‌های مکرر به کمیسیون و صحن علنی و افزودن پیشنهاد نمایندگان به آن، قانون می‌شود. این مسئله در مجلس نهم به‌صورت زیر بوده است:

بررسی آسیب‌های موجود در مرحله پیش‌نویس قانون (اعم از طرح و لایحه) از جمله فقدان نظام کارآمد مسئله‌شناسی و اولویت‌سنجی متناسب با نیازهای روز جامعه، ضعف رویکرد انطباق قوانین با موازین شرع و عدم انبساط قوانین از آنها، استفاده ناصحیح از تجربیات داخلی و بین‌المللی در قانونگذاری، نسنجیدن تمامی جوانب مرتبط با یک موضوع، عدم کسب نظر ذینفعان یا جامعه هدف، ضعف کارشناسی پیش‌نویس‌ها و استفاده نشدن صحیح از ظرفیت نخبگان (مانند مرکز پژوهش‌های مجلس) نشان می‌دهد که متد قانون‌نویسی و نگارش قوانین به‌عنوان سندهای تصمیم‌گیری مجلس تغییر یابد.

اگر ما بنا داشته باشیم سند نگارش قانون را به‌عنوان نتیجه مراحل کارشناسی در نظر بگیریم

باید سندهای پشتیبان آن در صفحات متعددی عریض شود. این در حالی است که در نگارش مقدمه توجیهی قوانین تنها به یک پاراگراف یا حداکثر یک صفحه بسنده می‌شود؛ بنابراین با تغییر متد و روش با الگوی قانون‌نویسی می‌توان محدود زیادی از انباشت و تورم قوانین جلوگیری کرد و قوانین متقن، جامع‌نگر، شفاف و صریح و نه کلی‌نگر و مبهم در نظر گرفت. اگر قانون به‌گونه‌ای نوشته شود که تا ریزترین مسائل را در نظر گرفته باشد کمتر به اصلاح مجدد نیاز پیدای می‌کند و در مقام اجرا نیز تفاسیر متفاوت از آن صورت نمی‌گیرد. از سوی دیگر قوانین مجلس باید نسبت خود را با حل مشکلات کشور از یک‌سو و قوانین و سندهای بالادستی نظام به‌عنوان اهداف میان‌مدت و بلندمدت نظام روشن کنند. علاوه بر این، لزوم مطابقت با قوانین فقهی و اسلامی باید در آن ارائه شود. در واقع، وظیفه شورای نگهبان مغایرت سنجی با قوانین اسلامی و قانون اساسی و قوانین بالادستی نظام است و نمی‌تواند میزان مطابقت و هماهنگی آن را با این قوانین مشخص نماید. تجربه‌نگار این نظر گرفتن پیشینه قوانین و تجربیات بین‌المللی و بر گزیدن مدل‌های موجود یا ترکیبی بین آنها نیز می‌تواند بسیار راهگشا باشد.

«دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه تهران

دیده‌بان

■ در این ستون نگاهی به اتفاق‌های خوشایند هفته اخیر در سیستم قضایی کشور داریم. اتفاق‌هایی که بیانگر افق‌های روشن قضایی و دادرسی در کشور است.

آزادی

به صرف ناهار ظهر عاشورا

نیکوکار بزدی هزینه پذیرایی و طبخ ناهار ظهر عاشورا را یک نذر قدیمی بود، به آزادی زندانیان جرائم غیر عمد اختصاص داد. یک نیکوکار بزدی با حضور در ستاد دیه استان یزد و اهدای مبلغی معادل ۱۵۰ میلیون ریال، هزینه طبخ ناهار ظهر عاشوری حسینی را امسال برای حفظ حداکثری پروتکل‌های بهداشتی صرف آزادی پدر در بدنی کرد که به دلیل شده بود. این نیکوکار ۴۲ ساله که تمایل داشت نام و تصویرش فاش نشود، هدف از این اقدام خدایسندانه را ترویج فرهنگ حسینی و کمک به آزادی زندانیانی اعلام نمود که به دلایل ناتوانی مالی در روزهای سوگواری سالار شهیدان امکان شرکت در هیئت مذهبی را ندارند. گفتنی است، طرح هر هیئت آزادی یک زندانی پوشی مردمی است که به همت ستاد دیه استان و با مشارکت سازمان فرهنگی، اجتماعی و ورزشی شهرداری یزد و خانه صلح و اندیشه این شهر در سطح استان برگزار می‌شود و عواید آن قرار است صرف بدهکاران علاقه‌مندی شود که نه با سونیت مجرمانه، بلکه بر حسب نواستات بازار اقتصادی گرفتار زندان شده‌اند.

■ هر هیئت آزادی یک زندانی

مدیرعامل ستاد دیه کشور از آزادی بیش از ۳۳۰ نفر از زندانیان جرائم غیرعمد به برکت اجرای پوش مردمی «هر هیئت حسینی، آزادی یک زندانی» خبر داد. سیداسدالله جولایی، مدیرعامل ستاد دیه کشور اظهار کرد: در سالی که به دلیل شیوع ویروس کرونا و به تبع آن اعمال محدودیت‌های بهداشتی این برگزاری آیین‌های گل‌رزان میسر نبود، اما به همت همکاران ستادی و همپای مددکاران خدوم زندان‌ها، چه در ایام ماه رمضان و چه در همین روزهای سوگواری حضرت اباعبدالله (ع) خوشبختانه چراغ حمایت از بدهکاران غیربزهکار خاموش نبوده است. وی با تقدیر از حمایت خدامان تکاپای عزاداری در امر دستگیری از عاشقان حسینی گرفتار در بند گفت: قابل تأمل است در شرایط خاص کشور که تحت‌تأثیر بیماری کرونا قرار دارد، در قالب پوش‌های انساندوستانه ویژه ماه رمضان و همچنین دهه اول ماه محرم نه فقط تداوم کمک‌های نقدی خیران را داشته‌ایم، بلکه طبق آمار افزایش واریزی‌ها را در مقایسه با مدت مشابه سال قبل داریم. وی یادآور شد: امسال با مشارکت تکاپایی، چون هیئت «جان‌نثاران اسلامی» و «خیمه «انصارالولایت» در شهر یزد، هیئت «انصارالحسین» آزادی ۲۳۰ محکوم‌مالی (غیر کلاهبرداری) را فراهم نموده‌اند که امید است تاربعین حسینی این تعداد جمعیت بیشتری از محبوسان نیازمند را شامل شود.

اتمام حجت دادستان

با پیمانکار بیمار ستان

دادستان عمومی و انقلاب مرکز اراک با اشاره به روند بسیار کند پیشرفت پروژه بیمارستان ولی عصر (عج) اراک گفت: به لحاظ اجرا نکردن تعهدات و توافقات به عمل آمده و اینکه نظر دستگاه‌های ذیربط در این امر تأمین نشده است، تذکرات و هشدارهای لازم اعلام شد. عباس قاسمی از اتمام حجت با پیمانکار پروژه بیمارستان ولی عصر (عج) اراک خبر داد و گفت: در راستای وظایف مدعی‌العموم، طی نامه‌ای به پیمانکار پروژه در حال ساخت بیمارستان ولی عصر (عج) اراک تذکرات لازم جهت تسریع در تکمیل این پروژه را صادر نمود. وی ادامه داد: در این نامه ضمن اعلام نارضایتی از روند بسیار کند پیشرفت پروژه به لحاظ عدم اجرای تعهدات و توافقات به‌عمل آمده و اینکه نظر دستگاه‌های ذیربط در این امر تأمین نشده، تذکر کتبی با اشاره به بازیدی مدیانی به‌عمل آمده در مردامه‌سال جاری تأکید کرد: برای سرعت بخشیدن به تکمیل این پروژه باید تعداد نیروی انسانی به مراتب بیشتری مشغول به کار گردد و با توجه به گویدداری انجام شده و زمان‌بر شدن اجرای پروژه، ساختمان اورژانس بیمارستان نایمن شده و خطر وقوع حوادث جانی و مالی متصور است که در راستای ایمن‌سازی آن باید اقدامات مقتضی صورت گیرد.